

INDRE FOSEN KOMMUNE
Rådhusveien 13
7100 RISSA

Vår dato:	24.04.2020	Vår referanse:	201916785-5	Vår saksbehandler:
Deres dato:		Deres referanse:	2019/1953	Oddveig Bredesen

Indre Fosen kommune - Høring av kulturplan

Vi vil først berømme Indre Fosen kommune for arbeidet med ny kommunedelplan for kultur (2020-2032). Målsettingene herfra, vil sammen med øvrige kommunale planer, bli viktige styringsredskaper for ønsket utvikling på feltet.

Sammenhengen med andre kommunale planer kunne med fordel blitt synliggjort. Dette gjelder også henvisning til sentrale mål i Trøndelagsplanen og Balansekunst-Kulturstrategien for Trøndelag.

Vi får inntrykk av at utkastet til kulturplan har ujevnt detaljnivå. Det gis noen få nøkkeltall for fritidsklubber og kulturskole, men gis ingen detaljer om bibliotekenes virksomhet, om antall frivilligsentraler eller om antall kilometer turstier. Noen steder gis det generelle definisjoner av begrep, som f.eks. i avsnitt 4.1, uten at stoffet knyttes til forhold i kommunen.

Til innledningen

Innspill til SWOT-analysen (side 8)

SWOT-analysen peker på noen styrker, svakheter, trusler og muligheter på kunst og kultur-feltet. Her ønsker vi å komme med noen forslag til nye punkter:

- Styrkene
 - Mangfoldig kunstmiljø av høy kvalitet,
 - Eget politisk utvalg for kultur
 - Forutsigbare rammetilskudd
 - God scenesituasjon
- Forslag til flere punkter om styrker:*
 - Kystens Arv som nasjonal formidlingsarena/aktør
 - Indre Fosen er sentralt plassert i Fosen-regionen og nært plassert storbyen Trondheim
- Svakheter
 - Svakt kultursamarbeid i Fosen-regionen
 - Svak koordinering mellom kommunale sektorer
 - Svak attraksjonsutvikling av våre kulturmiljøer

Innspill:

Punktet om «svak attraksjonsutvikling av våre kulturmiljøer» er ikke drøftet senere i planen. Bør utdypes for å bli forståelig.

- Trusler
 - Begrenset publikumsgrunnslag innenfor enkelte uttrykksformer/sjangere
 - Frafall i aktivitet
 - Tilstrekkelig ressurser og riktig kompetanse
 - Økonomi

Trøndelag fylkeskommune

Seksjon Folkehelse, idrett og frivillighet

- Muligheter
 - Tverrfaglig samarbeid både mellom kommunale tjenester/sektorer men også med lag og foreninger
 - Kursing / kompetanseheving - inkludering
 - Øke synlighet og kjennskap til kulturaktivitetene i kommunen vår
 - Fokus på kultur i stedsutvikling
 - Attraksjonsutvikling av våre særegne kulturmiljøer severdigheter
 - Skape flere møteplasser og nye arenaer
- *Innspill:*
 - Mulighetene innenfor interkommunalt samarbeid er ikke nevnt
 - Mulighetene samarbeid med regionale og nasjonale myndigheter er ikke nevnt
 - Mulighetene for samarbeid med reiselivsbransjen bør løftes tydeligere fram
 - Punktet «Skape flere møteplasser og nye arenaer» bør kanskje drøftes opp mot trussel-punktet «Begrenset publikumsgrunnlag».

Til pkt. 1,6 «Indre Fosen i Trøndelag og verden»

Vi vil minne om at det finnes regionale og nasjonale fagnettverk for flere deler av kultursektoren. Disse er blant annet

- Norsk bibliotekforening
- Fylkesbibliotekets to nettverk; for folkebibliotekene og for bibliotek i videregående skole
- Skolebibliotekarforeningen i Norge; den er relevant siden bibliotekene også er skolebibliotek for grunnskolene i Stadsbygd, Rissa, Husbysjøen og Vanvikan
- Fortidsminneforeningen
- Trøndelag teatersamlag

Til «kunst og kultur»

Planen gir en god oversikt over aktører og arenaer på kunst – og kulturområdet i Indre Fosen. Planen gir også en god oversikt over utfordringer som aktørene selv har formulert inn mot kommunen.

Planen peker på at kommunen har et stort aktivitetsnivå i kulturlivet, men at de frivillige lagene innen f.eks. teater og musikk har rekrutteringsproblemer – litt i konkurranse med idretten, slitasje blant faste frivillige og økonomi til profesjonell hjelp. Samtidig peker planen på at det profesjonelle kulturfeltet sliter med økonomi og nok oppdrag, møter med publikum og tid nok til å utvikle nye prosjekt. Vi savner en nærmere drøfting om utfordringene og mulighetene i dette skjæringspunktet mellom profesjonelle og frivillige kulturaktører.

Planen nevner at Kystens Arv er en regional kulturarena som også har et nasjonalt oppdrag. Hva innebærer dette? Finnes det muligheter til å utvikle nye prosjekt her i dialog med frivillige, profesjonelle aktører og regionale/nasjonale aktører? Et eksempel: kunne arven etter Johan Bojer være utgangspunkt for formidlingsprosjekt innen kystkultur som også kan vises i Lofoten? Er det mulig å tenke Indre Fosen som en kommune sentralt plassert på norsk kystlinje? Kan man koble litteraturfeltet med båtbyggertradisjon og skape gode fortellinger som også kan produseres i et digital format og dermed markedsføre kommunen?

Planen angir som mål at Indre Fosen skal bli en kommune som kunstnere ønsker å bo i. Et spennende og ambisiøst mål! Men strategien som listet opp i tilknytning til dette målet er for svakt: kommunen bør absolutt være en medspiller, men bør kanskje også ta en lederrolle i forhold til å skape attraktive møter mellom lokale, regionale og nasjonale aktører. Kan kommunen f.eks. invitere aktører som Kulturrådet, Kulturtanken eller Norsk Museumsforbund til fagkonferanser om kystkultur?

Trøndelag fylkeskommune

Seksjon Folkehelse, idrett og frivillighet

Innspill til handlingsprogrammet 2.9:

Trøndelag fylkeskommune er ikke nevnt i noen av punktene. Særlig tydelig blir dette under pkt. 5 der kommunen rapportere og har en tett dialog med fylkeskommunen både om DKS og DKSS.

Indre Fosen kommune har sørsamisk reindrift i store deler av utmarka. Trøndelag fylke er et tospråklig fylke og har et særlig ansvar for synliggjøring og bruk av sørsamisk språk, kultur og samfunnsliv. I fylkeskommunen sin kulturstrategi står det blant annet at vi skal:

- Utvikle samiske kulturarenaer, og satse på formidling av samisk kultur på flere kulturarenaer enn i dag.
- Legge til rette for både de tradisjonelle uttrykksformer innen samisk kultur og for samisk samtidskunst.

I kommuner med aktiv reindrift er det naturlig at samisk språk, kultur og samfunnsliv blir omtalt. I forslag til kulturplan for Indre Fosen er verken samisk generelt eller sørsamisk spesielt omtalt.

Kulturplanen beskriver på side 10 at kommunen har svak attraksjonsutvikling av sine kulturmiljøer. På side 17 står det at kommunen har kun en institusjon med regionalt oppdrag, Kystens Arv. Indre Fosen Kommune er en del av kystpilegrimsleia som ble åpnet for ferdsel for vel to år siden. Kystpilegrim er et nasjonalt reiselivsprosjekt knyttet til Nasjonalt pilegrimsenter og utviklet i samarbeid med fylkeskommunene fra Egersund i Rogaland i sør til Trondheim i Trøndelag i nord. Indre Fosen har merket pilegrimstier og er en del av arbeidet med kystpilegrimsarbeidet. Det er naturlig at Kystpilegrim blir omtalt i kulturplanen og at den er en del av strategien/virkemidlene som bidrar til å øke kommunen sin attraksjon av for eksempel kulturmiljøer.

Til pkt 2.2 – «Arena/anlegg»

Vi synes det er viktig og riktig at bibliotekene trekkes fram som arenaer. Erfaringene fra de siste 10 årene viser at bibliotekene i hele fylket og hele landet har blitt profesjonalisert som arrangører og produsenter, og at bibliotekene er en egnet arena for mange typer produksjoner, med lav terskel for publikumsdeltagelse.

Vi tror at arenaoversikten kan gjennomgås, med tanke på å gjenoppdage og inkludere bibliotekene som arenaer på nivå 1 og 2 innenfor flere typer kulturuttrykk.

Dette er en innledende råd fra vår side, og ikke ment som en ferdig vurdering av bibliotekenes nåværende fasiliteter. Fylkesbiblioteket kan gjerne bidra med råd om utvikling av bibliotekene i kommunen som kulturarenaer.

Til pkt 2.4 – «bibliotek, litteratur og Johan Bojer»

Bibliotek - Struktur

Tidligere Rissa kommune hadde et godt omdømme for sin systematiske og ambisiøse bibliotekstruktur, som gjenspeilte og bidro til forståelsen av Rissa som en desentralisert kommune med aktive sentra i flere bygder.

Indre Fosen har fremdeles en god bibliotekteneste. Foreløpige tall fra bibliotekstatistikken for Trøndelag for 2019 viser at Indre Fosen har

- høyere utlån per innbygger enn fylkesgjennomsnittet: 6,4 utlån, mot 3,5 i fylket
- høyere andel av befolkningen som aktive lånere (dvs. *brukte lånekortet sitt i 2019*) enn resten av fylket: 26 % er lånere, mot 20,2% i fylket.

Vi vil anbefale at dette blir beskrevet i kulturplanen.

Vi synes også at kulturplanen bør drøfte bibliotekstrukturen i kommunen. Kommunen har en god, desentralisert løsning hvor bibliotekene de fleste stedene er *kombinasjonsbibliotek*, det vil si at de samtidig er folkebibliotek og skolebibliotek. Dette er et valg som gjerne kan bekreftes gjennom en kulturplan.

Bibliotek – Strategi

Trøndelag fylkeskommune

Seksjon Folkehelse, idrett og frivillighet

Vi ser at kulturplanen har valgt «økt digital kompetanse hos innbyggerne» som strategi for biblioteket. Dette er et godt og relevant valg, som ligger innenfor de prioriteringene som Trøndelag fylkesbibliotek peker på i sine strategidokument.

Vi hadde likevel gjerne sett at kulturplanen for Indre Fosen inneholdt en kort drøfting av lokalsamfunnenes behov, bibliotekenes kapasiteter og andre vurderinger som ledet fram til dette valget av satsingsfelt. I det følgende nevnes noen andre mulige prioriteringer: I innledningen til kulturplanen nevnes «egenorganisert aktivitet, inkludering og møteplasser» som felles satsing for hele kultursektoren. Dette ligner på folkebibliotekenes formål og virksomhet, slik den er beskrevet i biblioteklovens formålsparagraf og i nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018. Dette overordnede målet i planen er ikke fullt ut til stede i beskrivelsen av bibliotekenes virksomhet, og i valg av innsatsområder for bibliotekene i handlingsprogrammet.

I økonomiplan for Trøndelag fylkeskommune 2020-23 beskrives fylkesbibliotekets virksomhet og prioriteringer gjennom fem innsatsområder:

- Bibliotekene som møteplasser, for kunnskap og danning.
- Leseferdigheter, leseglede, tilfang av litteratur og informasjon
- Digital kompetanse
- Skolebibliotekene
- Samisk område

En ny nasjonal bibliotekstrategi for perioden 2020-2023 ble presentert av tre statsråder i september 2019. Mens den forrige bibliotekstrategien for perioden 2015-2018 hadde *arenautvikling* som hovedstrategi, er hovedmålet denne gang at *bibliotekene skal nå nye brukere med litteratur og lesing*. Vi vil oppfordre Indre Fosen kommune til å tenke gjennom hvordan den nasjonale bibliotekstrategien kan inngå som en del av grunnlaget for kulturplanen, og eventuelt også påvirke prioriteringene.

Johan Bojer

Indre Fosen gjør et prisverdig arbeid for å ivareta arven etter Johan Bojer, og vi vil gjerne anbefale flere kommuner å arbeide med sine forfattere på lignende vis.

I det forliggende planutkastet er det likevel et proporsjonalt misforhold mellom den korte og lite konkrete omtalen av bibliotekene på fem linjer, og de tolv linjene med detaljer om Bojers suksess i utlandet.

Vi anbefaler at dette endres, først og fremst ved at beskrivelsen av og drøftingene om bibliotekene utvides vesentlig.

I tillegg kan dere vurdere om avsnittet om Bojer skal redigeres bort fra kapitlet om bibliotekdrift, og heller inngå i et innledende, overordnet kapittel om premisser for kulturplanen, og kilder til lokal identitet.

Til pkt. 4.5 – «Mål og strategier» under Kulturminner

Her vil vi kort minne om at også folkebibliotekene kan være en naturlig samarbeidspartner i arbeidet med lokalhistorisk litteratur og publisering. Vi vil også peke på at Nasjonalbiblioteket allerede har gjort mange skriftlige kilder digitalt tilgjengelig gjennom sin tjeneste «Bokhylla»/nb.no/search.

Til «Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv»

Trøndelag fylkeskommune er nå i en prosess med at utarbeide nye retningslinjer for prioritering av spillemidler til anlegg for idrett og friluftsliv. Vi anbefaler at det henvises til disse i planen. Her legges det vekt på bruk av kunnskaps og gode behovsvurderinger for prioritering av anlegg.

Planen bør også inneholde en oversikt over totale investeringskostnader og konsekvenser for kommuneøkonomien. Kostnadene må være realistiske, og må synliggjøres i kommunens økonomiplan og i klubbens budsjetter.

Det finnes gode eksempler på hvordan prioriterte handlingsprogram kan fremstilles, se vedlegg 1 i aktuell [veileder](#).

Lokalisering av eksisterende og planlagte anlegg skulle med fordel kunne framgå av et kart. En utfordring som nevnes i planen i relasjon til anlegg er begrenset hall-tid.

Trøndelag fylkeskommune

Seksjon Folkehelse, idrett og frivillighet

Kommunen kunne se nærmere på hvordan eksisterende anlegg kunde gjøres mer tilgjengelig og på muligheter til sambruk av anlegg.

Basert på anlegg i Indre Fosen virker det som en god strategi for kommende periode å rette fokus på den egenorganiserte aktiviteten som vil kunne bidra til nye møteplasser. Det vil være viktig å få kunnskap om hvordan behov og ønskemål ser ut for de som driver med/eller ønsker å drive med egenorganisert aktivitet. I kommende behovsvurdering bør det også legges vekt på at innbygges mulighet til å være fysisk aktiv varierer. Dette perspektivet vil bli viktig i kommende dialog med innbyggere i planlegging av anlegg/nærmiljøanlegg.

Indre Fosen har i høringsutkastet gjort en god jobb med å beskrive et bredt samarbeid for planlegging av aktivitet. Trøndelag fylkeskommune ser positivt på Indre Fosens strategi der tiltak for at legge til rette for medvirkning og inkludering beskrives.

Til «Kulturminner»

Indre Fosen har valgt å inkludere kulturminnefeltet i en kulturplan. Dette er et godt grep. Det er et godt stykke arbeid som er gjennomført, og selv om det er mye som gjenstår slik det påpekes i starten, er det bedre at temaet er med i en kulturplan enn ingen plan. Det gir også anledning til å sette fokus på koblingen mellom kulturminner og det øvrige kulturfeltet, og at kommunen har prioritert tiltak på området.

Eiere, frivillighet og kommunen er de viktigste aktørene i kulturminneforvaltningen. Dette legger også den nye stortingsmeldingen som kom i forrige uke vekt på. Meldinga har fått tittelen *Meld. St. 16 Nye mål i kulturmiljøpolitikken. Engasjement, bærekraft, mangfold*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20192020/id2697781/> Tittelen beskriver de tre nye nasjonale måla med vekt på kulturmiljø som et felles gode og innbyggernes muligheter til å engasjere seg, kulturminner som god klima- og miljøpolitikk, og det å ta vare på et mangfold av kulturminner og kulturmiljø som innbyggeren selv har valgt ut. I forvaltningen av kulturminnene er det kommunen som legger til rette for god medvirkning og fremmer gode rammevilkår for å ta vare på kulturminner avgjørende.

Stortingsmeldingen avklarer også at **begrepet kulturmiljø** skal brukes som en samlebetegnelse for kulturminner, kulturmiljø og landskap. Nå heter det derfor kulturmiljøforvaltning og ikke kulturminneforvaltning.

Vi har sett på oppbyggingen av kapitlet og innhold og har noen kommentarer:

Innledningen – her savner vi noe om:

- Bakgrunnen for at kulturmiljø er med her, mål med planarbeidet, hva er utfordringene på området i kommunen, hva planen inneholder på dette tema.
- Kommunen som samordnende og koordinerende både internt og eksternt.
- Koblingen mellom kulturplanen og kommuneplanens arealdel og reguleringsplan. Viktigheten av å ha en generell bestemmelse som et minimum i kommuneplanens arealdel. Se gjerne Riksantikvarens eksempelsamling med bestemmelser eller ta kontakt med fylkeskommunen. Dette henger sammen med tiltak 10 og 11 i handlingsplanen, som gjerne kan beskrives et sted i planen.
- Hvordan kan vi ta vare på kulturmiljø? Hvilke virkemidler rår kommunen over? Smil-tilskudd, plan- og bygningsloven, råd og veiledning. Behov for samordning på området fordi ressursene er små og spredt. Det går også an å ha oversikt over tilskuddsordninger i et vedlegg.
- Definisjonen av kulturminner, kulturmiljø og landskap: Litt forvirrende å nevne jordbruks-/seterlandskap som eksempel på et kulturmiljø. Heller en gård, fiskevær, sentrumsmiljø. Anbefaler å bruke definisjonen av landskap fra Den Europeiske landskapskonvensjonen.
- Valg av «samfunnsområder» eller tema er bra. 8 stykker, ikke 7?

Trøndelag fylkeskommune

Seksjon Folkehelse, idrett og frivillighet

Kap. 4. 1 Definisjoner

- Dette har fått stor plass i planen. Det kan legges som et vedlegg, men hvis dere vurderer det slik at det har stor nytteverdi fordi det er ukjent, er det ok. Vi savner samiske kulturminner og at samiske kulturminner fra før 1917 er automatisk freda.
- En av de viktigste definisjonene for en kommune er definisjon av verneverdig eller bevaringsverdig kulturminne eller kulturmiljø. Den er ikke med. Se listen med definisjoner i den nye stortingsmeldinga, den er sist oppdaterte.

Kap. 4.2 Freda bygg og anlegg i Indre Fosen

- De freda kulturminne er glansbildene. De har valgt ut til å ha nasjonal verdi. Kanskje det innledningsvis burde vært sagt noe om hvorfor vi har freda kulturminner og betydningen av det, mer enn det rent juridiske som kun har betydning for eierne. De er uansett veldig godt kjent med det.
- De freda kulturminne som ikke er beskrevet bør også nevnes? Slik lista står tror leseren den er uttømmende. Hysnes og Brettingen, Nils Grandes Landhandel.

Kap. 4.3. Fakta – Historie og museums lag

- Viktig at frivilligheten beskrives og at deres synspunkter på utførelser osv. tas med.
- Hva med Leksvik fortidsminnelag? (Usikker på om det heter det fremdeles?) Andre lag og foreninger som er viktige eks Bonde- og småbrukarlag og skjøtsel av landskap?
- Gjerne også si noe om Kulturminnerådet som nevnes, men ikke forklares hva er.

Kap. 4.4. Samfunnsområdene

- Fint ordnet i tabeller og et godt utgangspunkt som dere kan jobbe videre med. Gjerne ha tabell i avsnitt 4.4.1 også.
- De lokalt viktige kulturminnene velges ut av kommunen. Vi har ikke konkrete kommentarer til utvalget, men er behjelpelig som diskusjonspartner ved behov.
- Oppfordrer til at det velges ut et mangfold av kulturminner både geografisk, kulturelt og sosialt. Inndelingen i åtte samfunnsområder bidrar til en tematisk bredde. Vi anbefaler dere også å ta kontakt med samiske miljø og evt. organisasjoner som ivaretar nasjonale minoriteter slik at de gis anledning til å melde inn sine synspunkt og forslag.

Kap. 4.5 Mål og strategier

- Gjennomgang på formulering av mål og strategi. Det er en klar fordel om mål og strategier ikke er formulert likt. Det bør være en tydelig forskjell som gjør at vi skjønner at målformuleringen er mål og ikke en strategi.

----- 0 -----

Vi anbefaler at sentrale innspill blir tatt til følge, og at dokumentet blir bearbeidet fram til endelig vedtak. Enkelte tilbakemeldinger kan betraktes som faglige råd for videre arbeid på feltet. Fagpersoner hos oss kan bistå med ytterligere veiledning, og kan tas direkte kontakt med.

Vi ønsker lykke til med slutføringen av planen, og arbeidet med å gjøre Indre Fosen til en god kommune å bo i, -med fokus på livskvalitet for alle.

Trøndelag fylkeskommune

Seksjon Folkehelse, idrett og frivillighet

Med vennlig hilsen

Karen Espelund
Fylkesdirektør for kultur og folkehelse

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Fagpersoner som kan kontaktes direkte:

Bibliotek: Morten Olsen Haugen, morha@trondelagfylke.no

Kultur: Ketil Hustad, kethu@trondelagfylke.no

Sørsamisk: Arnhild Opdahl, arnop@trondelagfylke.no

Kulturmiljø: Hilde Arna Tokle Yri, hilyr@trondelagfylke.no

Friluftsliv: Oddveig Bredesen, oddbr@trondelagfylke.no

Idrett: Frida Hansson, friha@trondelagfylke.no

Folkehelse: John Tore Vik, johvi@trondelagfylke.no